

Da naša vas in naša
mesta bilâ bi vseh
krivic oteta, naj slo-
ga trdna, sloga zve-
sta poveže delavca
in kmeti!

Slovenska vas

Kmet bodi svoj!
Na svoji zemlji, v
svojem domu, v svoji
vasi, koderkoli slišijo
se tvoji glasi, odlo-
čaj sam: takrat na-
stanejo ti boljši časi!

Glasilo slovenske kmečke in delavske politike

Letnik II.

Izhaja dvakrat na mesec — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Trnovski pristan 14/1. — Rokopisov ne vračamo — Naročnina za en mesec din 2.—, za četrletno letno 10.—, za pol leta din 5.—, za vse leto din 20.—, za zamejstvo letno 1.— dolar — Oglasi se sprejemajo — Čekovni račun št. 17.493

Številka 4

Kreutzer Pavel:

Država

Uvodniki naših meščanskih dnevnikov navadno niso taki, da bi bilo vredno jih omenjati. Če se kljub temu malo pomudimo pri uvodniku, katerega je pod naslovom »Kmetiška država« objavilo »Jutro« dne 30. januarja, ni morda razlog njega globokomnost, temveč zgolj izredna preprostost, s katero se meščanski dnevnik loti vprašanja kmečke države.

Zanimivo je le, da se je tudi »Jutro«, glasilo slovenskih imovitejših slojev, vsaj za hip posvetilo, da je dobro, »ako se je tudi pri nas začelo pretresati vprašanje krize sodobne države in misliti na to, da je reforma današnje države in družbe potrebna«. Seveda je bil to res le kratek hip; zakaj že v naslednjem stavku je trdilo, »da je napaka, ako se stvar prikazuje tako, kakor da bi bila to zahteva in problem samo hrvatskega naroda in ako se temeljni pojmi ne razbistrijo«. S tem stavkom je udarilo glasilo slovenskih unitaristov in centralistov samo sebe po glavi; kajti v prikazovanju kmečke države kot posebne iznajdbe in zahteve hrvatskega naroda in v izkrivljanju temeljnih pojmov o državi gre morda »Jutru« prvenstvo med meščanskimi listi. Tudi omenjeni uvodnik izpričuje, da se gospodje pri »Jutru« niso prav nič spreobrili, ker ne vedo ali nečejo vedeti, zakaj je tolikšna razlika med agrarno Jugoslavijo in med agrarno Dansko. Ravno tako »Jutro« ne vidi ali neče videti, da kmečke države ne zahteva samo hrvatski, ampak jo zahtevata tudi slovenski in srbski kmet. Seveda ne take, kakor si jo predstavlja »Jutro«, ki prizna pri nas nadvlado enega naroda nad drugimi in po milosti vladajočega naroda nadvlado slovenske gospode nad slovenskim kmečkim in delavskim ljudstvom. Ljudje s tako miselnostjo so pod pritiskom razmer pač pripravljani, da vržejo tu in tam kako drobtinico kmečkemu in delavskemu ljudstvu in milostno priznajo, da ima kmečka politika, ki je zdrava agrarna politika, ne samo »polno upravljenost, marveč tudi polno vsebinsko vrednost«.

Odkrito moramo povedati, da živi naše meščanstvo v precej hudi zmoti, če meni, da se bo dalo kmečko in delavsko ljudstvo dandanes tako poceni odpraviti. Današnja država je povsod na svetu v krizi tam, kjer kmečko in delavsko ljudstvo nima tiste politične oblasti in svobode, ki mu pritiče in ta kriza države bo trajala povsod tako dolgo, dokler kmečko in delavsko ljudstvo tega ne dobi. Če naši slovenski unitaristi in centralisti tarnajo, da »se ustvarja neko sovražno razpoloženje med vasjo in mestom, med kmeti in inteligenco«, jim moramo povedati, da so te mržnje

največ sami krivi; saj dnevno vidimo, kako ti ljudje v odločilnih trenutkih prvi odpovedo, puščajo svoje volilce na cedilu in svoj položaj, do katerega jih je spravilo sestrskano ljudstvo, izkoriščajo v osebne koristi. Seveda pa zato misel kmečke države ni »primitivna osnova« in tako slab temelj, da se na njem ne bi dalo kaj pozitivnega (določenega) in zdravega postaviti.

Slovenski, hrvatski i srbski kmetje in delavci, ki danes zahtevajo federativno »kmečko državo«, vedo prav dobro, da potrebujejo tudi izobraženstva. To izobraženstvo pa mora živeti od lastnega in človeški družbi koristnega dela, ne pa zgolj od dela kmeta in delavca. To izobraženstvo mora služiti svojemu ljudstvu, iz ka-

terege je izšlo in ki ga vzdržuje. Na Danskem je kmetu in delavcu dobro, ker sta nosilca politične moči in ju ne more nihče izmzgavati in odrinuti. Kljub temu pa na Danskem tudi odvetniki, učitelji, profesorji, trgovci in drugi izobraženci ne stradajo, ker je pač tam življenje postavljeno na »pravičnejšo podlago«.

Gospodje pri »Jutru« se torej hudo motijo, če mislijo, da je kmečka država le »frazza in demagogija«. Podoba je, da ne poznajo zgodovine in ne vedo, da je bilo nekdanje plemstvo nosilec državne misli, a se je moralo umakniti meščanstvu. Ne vedo tudi, da meščanstvu zdaj tudi že prehaja čas. Na njegovo mesto stopata kmet in delavec in z njima postanemo tudi Slovenci res državni narod.

Če v pravo luknjo drezaš, se prikaže muren

Pri nas se je že precej pisalo o »čaršiji«. Poznamo jo tako iz naprednega časopisja, kakor tudi iz »Slovenca« ter njegovih sorodnikov, ki nam jo predstavljajo kot vir vsega hudega. Več o njej nismo utegnili zvedeti. Namesto »čaršija« bi lahko rekli »bavbav«.

Pred nekaj časa se je reševanja tega vprašanja lotila »Slovenija« in imela, kakor bomo videli, prav srečno roko. Beseda

»čaršija«

pomeni trg, semenj in pa tudi ljudi, ki imajo pravico na teh sejnih in trgih trgovati. To pravico so dobili v Srbiji le nekateri meščani in tržani, na vasi pa — štiri ure od trga — ni smel nihče imeti trgovine do 1932. leta! Kmet je bil tedaj na milost in nemilost izročen nekaj meščanskim družinam, to je »čaršijskim porodicam«, samo tem je smel prodajati svoje pridelke in le od teh kupovati svoje potrebščine.

»Slovenija« nadaljuje:

»Zakoni, ki so dajali posebno pravico čaršiji, so onemogočili, da bi se uveljavila demokracija in to kljub svobodnim političnim zakonom, ker so najštevilnejši stan, srbskega kmeta, držali v stalni gospodarski odvisnosti. Kmet je v svoji stiski hodil k čaršiji tudi po posojila, ki jih zaradi pomanjkanja kreditnih ustanov drugod sploh ni mogel dobiti. Na ta način se je razvila še posebna obrt čaršije

slavno zelenastvo

(ki obstaja v tem, da je kmet prodal upniku svoj bodoči pridelek, ki je bil pa navadno še zelen na njivi). Zaradi tega in pa zaradi oderuških obre-

sti, ki so večkrat presegale tudi sto odstotkov, je prišel kmet v popolno odvisnost od čaršije, oziroma zelenastva in se zato ni mogel okoristiti z demokratičnimi ustanovami. Ob takih razmerah so tudi te ustanove služile le čaršiji, ki je prevzela v zakup

tudi vso politiko.

Vzporedno s tekmovalenjem v trgovini in zelenastvu se je med čaršijskimi »porodicami« razvilo tudi ostro tekmovalenje v politiki, ki je v krajevnih vprašanjih tudi čisto taka prišla do izraza. V višjih političnih enotah so seveda nasprotni si krajevni močniki ustvarjali stranke z imeni in po vzoru zahodne demokracije. Kmet pa je moral glasovati tako, kakor mu je naročil njegov upnik.

V takih razmerah so se uveljavili v politiki in državni upravi močje, ki jim je čaršijska miselnost prirojena in ki se jim zdi samo po sebi razumljivo, da jim gredo posebne pravice, kakršnih so bili od nekdanj navajeni.

Kakor so si znali ti ljudje s svojo iznajdljivostjo zagotoviti premoč že v ustavodajni skupščini in se spretno izogniti nevarnosti, da bi v novi državi postali nepomembna manjšina, tako so tudi znali obdržati v svojih rokah

vse državne ustanove, zlasti gospodarske.

Svojega vpliva pa niso ohranili samo v ustanovah, ki jih je poznala že bivša Srbija, ampak so razširili svoje delovanje na vse državne ustanove, n. pr. Narodno banko ali Državno hipotekarno banko. Osvojiti so si znali tudi novo ustanovljene državne

in privilegirane (ki poslujejo s posebnimi pravicami) zavode, kakor Poštno hranilnico, Privilegirano agrarno banko itd.

Vpliv te miselnosti se kaže tudi ob šestojanuarski diktaturi, n. pr. pri razdelitvi države na banovine. Čisto v čaršijskem duhu so znali za Belgrad in okolico pridobiti poseben, izjemen polžaj, ki se kaže zlasti pri javnih dajatvah in ima nasledek, da silijo vsa večja podjetja države na ta mali košček naše države. Seveda čutijo to okolnost kaj neprijetno vse ostale pokrajine, predvsem Slovenija.

Ta zanimiva odkritja so zelo ujezila glavno glasilo vladne stranke J. R. Z.

»Samoupravo«.

ki se je postavila za »čaršijo« dne 27. januarja t. l., ko je pisala takole:

»Ali ta »čaršija«, ki jo tako pogostoma krivično napadajo, je imela svoje poslanstvo v predvojni Srbiji in je to svoje poslanstvo častno izpolnila do konca... A ista čaršija, o kateri danes mnogi govore s prezirom, je vse žrtvovala za to državo, ustvarila je možnost za gospodarski in kulturni napredek naše države, a kar je glavno, vedno je delala za narodno svobodo in zedinjenje, ne oziraje se na žrtve, ki so se zahtevale največ od nje.«

Še nekaj o zelenastvu: Na zaščito pred zelenastvi je čakal srbski kmet še v Jugoslaviji skoraj trinajst let. Leta 1931. pa je izšel zakon, ki naj ga varuje pred oderuhi na tak način: Kmet sme odstopiti od pogodbe — če je še ni splošil — mora pa vrniti kupcu zelene letine vse naplačilo, ki ga je prejel, a poleg tega mora plačati oderuhu še 10% obresti. Več pa mu — odrtemu kmetu namreč — ni treba plačati, pravi zakon. Na zakonodajo imajo največji vpliv politično zreli sloji. Dokler pa bo našim kmetom in delavcem politika deveta briga, boljših razmer ne morejo pričakovati, drugi ne bodo zanje sejali.

Kmetje in delavci, podprite naša prizadevanja z rednim plačevanjem naročnine in zbirajte ob vsaki priložnosti za tiskovni sklad »Slovenske vasi«

Kdor je proti demokraciji, ta je proti ljudstvu in njegovim človeškim pravicam!

Dopisujte v list o političnih, gospodarskih in kulturnih razmerah svojega kraja!

Iz domače politike

Naznanilo. Gospod dr. Rudolf Dobovišek, ki je bil 5. maja 1935. leta izvoljen v šmarnskem okraju za poslanca na kandidatnem seznamu dr. Mačka, je odložil svoji funkciji v našem delovnem odboru in v konzorciju «Slovenske vasi», ker odide v narodno skupščino. S tem so prenehale vse njegove zveze z našim gibanjem. Na njegovo mesto je bil izvoljen v delovni odbor in konzorcij g. Gradišnik Fedor, lekarnar v Celju.

Spominski dnevi. Lani novembra je minilo petdeset let od smrti slovenskega pesnika, kritika in politika **Franceta Levstika**, letos januarja pa petdeset let od smrti narodnega buditelja koroskih Slovencev **Andreja Einspielerja**.

Prav je, ako se Slovenci spominjamo s sestavki v časnikih in s slavnostnimi prireditvami takšnih dni. Še bolj prav pa bi bilo, ako bi zavestno in vztrajno nadaljevali njih delo, kolikor je še danes potrebno. V tem oziru pa ni tako, kakor bi moralo biti. Ne smemo samo z besedami slaviti tega ali onega, ampak moramo dejansko delati po izročilu, ki se je izkazalo za pravilno. France Levstik je bil odločen Slovenec, ki je nastopal proti temu, da bi se Slovenci v književnosti jezikovno stopili z drugimi južnimi Slovani, ker bi s tem samo trpela omikanost ljudstva, ker bi bili obmejni Slovenci izpostavljeni še hujšemu ponemčevanju in poitalijančevanju. Andrej Einspieler je bil pa odločen zagovornik avtonomistične misli in prvi slovenski duhovnik, ki je branil ločitev cerkve od države.

Potrebujemo več stvarnega znanja o svoji zgodovini kakor praznega navduševanja z bobnečimi besedami. A predvsem delujmo v duhu svojih velikih prednikov.

Kje je bil vzrok? Znani radikal-ski srbski politik dr. Lazar Marković je razpravljal v «Slovenski besedi» o naši državni ureditvi. V III. poglavju z dne 21. januarja pravi, da je ustavodajna skupščina sprejela ustavo na način, kakor se ji je zdel potreben, ne da bi se bila ozirala na krfsko deklaracijo, ki so jo njeni podpisniki opustili že poprej.

Za vidovdansko ustavo je glasovalo 184 Srbov, 18 muslimanov, 11 Slovencev in 10 Hrvatov. Iz tega je vidno, komu se je zdelo potrebno, da sprejme takšno ustavo, kakršna je bila vidovdanska. To ustavo so sprejeli Srbi v svojo korist, a Hrvati in Slovenci so bili preglašovani.

Ne mislite, da to pomeni, da ni nobene potrebe po razmisleku, ki bi bil v korist vseh narodov, ki so v tej državi.

Skrbite, da pride

naši politiki, ki so, da ne moremo reči, da so v vsaki stvari za nas, a da so v vsaki stvari za nas.

„Slovenska vas“

oblasti, ki so, da ne moremo reči, da so v vsaki stvari za nas, a da so v vsaki stvari za nas.

Srbski kmečki list. Z januarjem letošnjega leta je začel izhajati v Zagrebu štirinajstodnevnik «Zemlja», ki je glasilo srbskih naprednih kmetov.

List hoče služiti srbskemu kmetu, napredku in demokraciji; njegovo

delo naj prešinja misel človečnosti.

Koliko ljudi zna v Jugoslaviji brati in pisati? «Zemlja» je objavila v 2. številki z dne 15. januarja statistiko po banovinah, koliko odstotkov moških in žensk zna brati in pisati. Iz nje vidimo, da je v južnih krajih države velikanska večina prebivalcev nepismena in da je pri ženah nepismenost skoraj dvakrat večja kakor pri moških. V naslednjem podajamo pregled:

	Odstotek nepismenosti pri moških	Odstotek nepismenosti pri ženah
Dravska	5	5
Drinska	45	81
Donavska	17	39
Moravska	39	83
Primorska	44	70
Savska	19	55
Vardarska	55	88
Vrbavska	39	85
Zetska	48	82

Po 20 letih «ujedinjenja». V «Samoupravi» z dne 28. januarja beremo: — «Makedonska tribuna», glasilo makedonske politične organizacije za Združene države in Kanado... prinaša članek pod naslovom: «Hrvati ne priznavajo Belgrada». V tem sestavku se list dotakne govora Mačkovega tajnika Jelašića. Hrvati, pravi list, ki se pritiskajo d. Belgrada, na n. ostajajo dolžni. Njihov tisk in njihovi prvaki Srbom primerno odgovarjajo. Boj se nadaljuje in je čedalje hujši, tako da je prepad med Belgradom in Zagrebom vedno globlji. Na nekem nedavnem sestanku Hrvatov je govoril politični tajnik dr. Mačka, prof. Jelašić, ki je med drugim povedal naslednje: «Hrvatski narod ni nikdar preživljal težjih dni kot teh od 1918. leta, pod upravo Belgrada. Hrvati ne priznavajo nobenega edinstva s Srbijo, ne priznavajo niti Jugoslavije niti nočejo ničesar slišati o njej. Hrvatski narod je sposoben, da sam reši hrvatsko vprašanje na tisti način, ki bo zanj najboljši. Lahko rečem, da je zora blizu in da bo z njo vstala od mrtvih samostojna hrvatska država, ki bo vsakemu plačala zločine, storjene nam od 1918. leta do danes. Še enkrat Vam rečem, da nečemo Jugoslavije, ker hrvatski narod ne želi biti v skupni državi s Srbijo».

Ne vemo, ali je resnica, da je prof. Jelašić ravno tako govoril; vemo pa, da srbsko izkoriščevalno meščanstvo danes žanje to, kar je dvajset let sejalo. Žanje odpor vsega izkoriščenega slovenskega, hrvatskega in srbskega ljudstva in ta odpor bo tem večji, čim hujši bo narodni, politični in gospodarski pritisk tega meščanstva. Zato bi «Samouprava» storila bolje, da naslovi nekaj resnih besed tej gospodi. Treba je odpraviti vzroke, potem izostanejo tudi nasledki.

O novem velikem uspehu J.R.Z. v Mladenovcu ve poročati 22. januarja «Samouprava», ko opisuje potek zabavnega večera J.R.Z. Pričel ga je narodni poslanec Badžak, ki je govoril o plodnem delu dr. Stojadinovića in naglašal njegove uspehe v notranji in zunanji politiki, zlasti pa «njegovo prizadevanje za gospodarski dvig vseh druž-

benih slojev, na prvem mestu kmetov».

Tej točki sporeda je sledilo navdušeno vzklikanje dr. Stojadinovića in njegovim «vrlim sodelavcem».

Najboljša točka zabavnega večera pa je bil «lep umetniki program, ki so ga izvajali vrli in prikupni omladinci J.R.Z. Posebno lep uspeh je dosegla gledališka predstava «Kihanje» in petje Raše Radenkovića ter zlasti predvajanje pesmi, ki so povečevale uspehe dr. Stojadinovića kot predsednika in vodje J.R.Z.»

Končno je nastalo pravo «narodno veselje» s petjem, godbo in kolom.

Posvetovanje pravoslavniških škofov ali — kakor pravijo Srbi — sveti arhierijski (arhierij je višji duhovnik) zbor se je vršil v Belgradu. Ker so dobili določne izjave od ministrskega predsednika in notranjega ministra, da se ne ta ne kakšen drug konkordat ne predloži narodnemu predstavništvu v pretres in odobritev, so vzeli pravoslavni škofje to na znanje, s čimer je nasprotje med vlado in pravoslavno cerkvijo popustilo.

Pri senatorskih volitvah, ki so bile 6. t. m., je bil v dravski banovini izvoljen dr. Fran Schaubach, bivši veliki župan in odvetnik v Mariboru. V savski banovini je dobila H.S.S. pet senatorjev, J.R.Z. pa dva; v primorski banovini je bilo razmerje 1:1.

Na shodu J.R.Z. v Belgradu, ki je bil 31. januarja t.l., je povedal minister Janković, da ima fašistični režim Mussolinija, nacionalno-socialistični Hitlerja, režim ameriške demokracije ima Roosevelta, a režim jugoslovanske demokracije ima dr. Stojadinovića. Dejal je tudi, da se mora vsak član J.R.Z. zavedati, da je razen tega, kar reče vodstvo J.R.Z., vse drugo laž. Vsak član J.R.Z. mora kar vnaprej vse, kar govori nasprotnik, obsoditi kot neresnico.

Na shodu J.R.Z. v Belgradu, ki je bil 31. januarja t.l., je povedal minister Janković, da ima fašistični režim Mussolinija, nacionalno-socialistični Hitlerja, režim ameriške demokracije ima Roosevelta, a režim jugoslovanske demokracije ima dr. Stojadinovića. Dejal je tudi, da se mora vsak član J.R.Z. zavedati, da je razen tega, kar reče vodstvo J.R.Z., vse drugo laž. Vsak član J.R.Z. mora kar vnaprej vse, kar govori nasprotnik, obsoditi kot neresnico.

Na shodu J.R.Z. v Belgradu, ki je bil 31. januarja t.l., je povedal minister Janković, da ima fašistični režim Mussolinija, nacionalno-socialistični Hitlerja, režim ameriške demokracije ima Roosevelta, a režim jugoslovanske demokracije ima dr. Stojadinovića. Dejal je tudi, da se mora vsak član J.R.Z. zavedati, da je razen tega, kar reče vodstvo J.R.Z., vse drugo laž. Vsak član J.R.Z. mora kar vnaprej vse, kar govori nasprotnik, obsoditi kot neresnico.

Podprite svoj tisk in zbirajte

za tiskovni sklad!

za tiskovni sklad!

To ni prav! 6. februarja je bilo v Ljubljani zborovanje «Slovenske županske zveze», v kateri so včlanjeni vsi predsedniki občin, ki se prištevajo k vladni stranki J.R.Z. Po «Slovenčevem» poročilu se je udeležilo zborovanja 380 županov. Ne mislimo se danes ustavljati pri obravnavanju sklepov in poročil, omenjamo le majhen, a značilen dogodek.

Na zborovanju je nastopil tudi neki katoliški akademik, ki je proslil župane, naj vstavijo v preračune svojih občin primerne zneske za zidavo «Jegličevega doma» v Ljubljani. Ta dom bo namenjen le odločno katoliško usmerjenim akademikom. Župani so s pritrditvijo

sprejeli to dolžnost nase. Ne zdi se nam prav, da se z denarjem, ki prihaja od občanov vseh vrst svetovnega in političnega naziranja, zidajo domovi le za akademike določnega svetovnega naziranja in kakor dejanja govore celo le za pripadnike ene stranke.

Slovenski akademiki so res potrebni javne podpore; toda take, za katero bo pogoj njih revščina in ne njihova politična pripadnost. Naj bi zato župani namenili občinske podpore za zidanje neodvisnega akademskega doma, v katerem naj bi bilo prostora za vse, potem bi bil njihov sklep vsak pozdravil. Pomagali bi slovenskemu akademiku ne le iz materialne, ampak tudi iz duhovne stiske in korumpiranosti.

Ob shodu staroradikalov v Ljubljani. Slovenski staroradikali, ki jih vodi petomajski ban in našim somišljenikom dobro znani dr. Dinko Puc, so v nedeljo, dne 30. januarja sklicali v Ljubljani shod, na katerem je prišlo nekaj voditeljev srbskih staroradikalov. Shod je policija prepovedala in kakor piše «Slovenec» z dne 31. januarja, zato, da je preprečila razračunavanje med dr. Pucem in somišljeniki slovenske opozicije. «Slovenec» je seveda vzrok prepovedi po svoje zavrnil, da je pač roka roko umila. Zato povemo «Slovencu», da nam ni treba z dr. Pucem prav nič razračunavati, ker smo z njim obračunali, ostalo stori bodočnost. Če pa shod kljub temu omenjamo, storimo to zato, ker se dr. Puc v «Slovenski besedi» na široko razpisuje, koliko somišljenikov ima okoli sebe in šteje med somišljenike tudi razne radovedneže, ki pričakujejo rešitve samo od dnevnih senzacij, ki jim pa resno, stvarno in pošteno delo gre prepočasi od rok. Nekateri pa so šli na shod, da slišijo kaj pove dr. Puc o demokraciji in svobodi, kaj o slovenstvu in doslednem političnem prizadevanju slovenskih kmetov in delavcev. Radovedni so pač bili, kaj bo o teh stvareh govoril tisti mož, ki je bil vrhovni predstavnik oblasti v Sloveniji, ko je ob petomajskih volitvah tekla nedolžna slovenska kmečka kri, ko so oblasti zapirale naše somišljenike, ko so se ponarejali volivni izidi in ko je ves državni in samoupravni aparat agitiral za tedanje velikosrbsko Jevtićevo kandidatno listo. Radovedni so bili, kaj bo povedal o Slovincih in slovenskem vprašanju človek, ki organizira v Sloveniji staroradikalno stranko, ki je bila doslej v bistvu velikosrbska.

«Slovencu» pa in vsem tistim, ki bi radi delali račun brez krčmarja, povemo, da se shoda oficijelno ni mislil in se ni udeležil noben zastopnik naše kmečke in delavske politike. Ni pa izključeno, da so se posamezniki hoteli udeležiti shoda. Delajo se pač različne politične špekulacije. Zato izjavljamo, da gremo svojo samostojno pot in se ne moremo in ne mislimo nikdar vezati z nikomur, ki je dne 5. maja 1935. leta ali drugače nastopal proti demokraciji in slovenstvu.

Pobrano in

V Jugoslaviji pride na eno osebo 188 din v hranilnici naloženih prihrankov. V primeri z drugimi državami je to malo; saj pride n. pr. v Španiji na eno osebo 713 din, v Češko-Slovaški 2557 din, v Ameriki 3855 din, v Franciji 4332 din, v Danski 6042 din in v Norveški celo 7695 din.

V Črni gori so ustanovili po vzoru hrvatske »Gospodarske Sloge« podobno gospodarsko organizacijo pod imenom »Kmetstvo bratstvo«.

V Belgradu so sezidali od 1919. do konca 1937. leta 6958 stanovanjskih hiš. Pri tem niso vštete tiste hiše in palače, ki jih je napravila država in občina in teh je tudi precejšnje število.

V Sloveniji je po uradnih podatkih živinoreja lepo razvita. Imamo 400.000 glav goveje živine, 350.000 prašičev, 55.000 konj, 40.000 ovac in 12.000 koz.

Mednarodna avtomobilska cesta, ki bo vezala London z Indijo, gre deloma tudi po naši državi, in sicer iz Subotice do bolgarske meje. Ta del ceste bo veljal našo državo nekaj čez eno milijardo dinarjev. Doslej je porabljenih v ta namen že 325 milijonov. Slovenci pa že vsa leta zastoj čakamo na zvezo z morjem, ker v Belgradu ne najdemo med tolikimi milijoni nekaj milijonov tudi za naše ceste, oziroma železnice.

Avstrijska država je zaprla dne 24. januarja t. l. svojo mejo proti Jugoslaviji. Odpravila je veljavnost obmejnih izkaznic in sedaj moremo potovati v Avstrijo samo še z vizumom (potnim listom). Zaradi tega je obmejni promet zelo nazadoval in imajo največjo škodo od tega naši obmejni trgovci.

V Nemčiji je bilo letos 400.000 brezposelnih več kot lani ob istem času.

Po nastopu Hitlerja je zapustilo nemško državo 125.000 beguncev, med njimi 110.000 Judov.

V Rimu so 1. februarja letos slavili petnajstletnico ustanovitve fašistične milice. Ob tej priložnosti je govoril tudi Mussolini in dejal: »Teh 15 let je popisala fašistična milica slavne strani zgodovine s krvjo in slavo v Libiji, Abesiniji in na španskih tleh. Pripravljena je tudi v najbolj drzno ognjeno preizkušnjo. Vem, da čakate le na en klic.«

Strahovita eksplozija je nastala konec januarja v eni največjih italijanskih tovarn za orožje blizu Rima. Slišali so jo na oddaljenost 50 kilometrov. Pri tej nesreči je prišlo ob življenje okoli 300 delavcev.

V poljski državi je bilo v lanskem letu ubitih v spopadih s policijo 72 ljudi, 1936. leta 57 ljudi in 1935. leta 143 ljudi. Tako povedo uradni podatki!

V Rusiji so po podatkih poljskega časopisja po revoluciji razlastili skupno 675 samostanov. Država je je dobila na ta nači en milijon in pol hektarjev zemlje in 4,5 milijard rubljev gotovine. Nadalje je prišlo s samostani v last države še 84

Vestnik „Sloge“

gospodarske in podporne zadruga slovenskih kmetov in delavcev

Davki nas tlačijo

Razen direktnih davkov z dokladami vred mora pa slovenski kmet plačevati še najrazličnejše dajatve. Oglejmo si nekatere.

Mnogo prevelike so razne odvetniške in sodne takse, kolki in pristojbine, ki jih kmet plačuje v zvezi s svojo zemljiško lastnino. Plačujejo se te dajatve ob raznih primerih, n. pr. ob prepisu posestva, prodaji, tožbi za motenje posesti itd. Dogajajo se primeri, kot je naslednji: V vasi Podgorec sta se sprla dva sosedata zaradi dveh brazd zemlje ob meji posestev. Komaj pol metra sta bili ti brazdi široki in če bi jih kmet še tako dobro prodal, ne bi dobil zanje več kakor 150 dinarjev. Kmet pa sta se začela zaradi teh dveh brazd pravdati in bile so že štiri razprave. Proti vsaki razsodbi sta kmeta vložila prizive in do danes imata že čez 20.000 dinarjev stroškov za kolke, odvetnike, komisije itd. Za ta denar bi lahko vsak kupil najmanj po tri orale plodne zemlje. Fran Erjavac pravi o tej tožbarski strasti naših kmetov tole: »Ta nesrečna pravdarska strast, ki je uničila že mnoga velika posestva, in rodila toliko nesrečnega sovraštva med celimi rodovi, je kriva vsega tega zla.« Toda, ali je res, da je edinole pravdarska strast in kmečka trma vzrok temu zlu?

Slovensko gospodarstvo in kmetstvo

Ni prave svobode brez resnične demokracije.

Zato v boj za dosego državljskih svoboščin!

Različne in visoke so tudi dajatve, ki jih ima kmet pri prodaji svojih pridelkov. Kmet ne more preveliti teh dajatev na kupca, ker sam niti ne določa cene in ker je trg s kmečkimi pridelki prenapolnjen. K tem dajatvam prištevamo predvsem mitnino, ki jo plača kmet, ko pelje svoje pridelke v mesto na prodaj. Ne obstaja pa samo ena taka dajatev. Danes imamo na nekatere predmete, zlasti na večino stvari, ki jih mora kupovati kmet, razne državne, banovinske in občinske trošarine, užitnine, uvoznine, takse, tržnine, tehtarine, sejmarine, oglednine in številne druge pristojbine, ki jim vsem še imena ne vemo. Razen tega pa uvažajo z vsakim novim preračunom nove

dajatve in povišujejo že obstoječe. Vse to delajo ne glede na plačilno zmožnost kmeta, delavca in drugih delovnih stanov. Po preračunu ljubljanske občine so znesle te kmečke dajatve v letih 1935. in 1936. okrog dvajset milijonov dinarjev in so se samo od prejšnjega leta zvišale za dva in pol milijona.

Po »Jutru« z dne 24. maja 1936. leta posnemamo, da mora kmet »plačati trošarino ob dovozu blaga v mesto, ko še ne ve, ali bo svoje blago sploh mogel prodati. Za par piščancev mora plačati 4 dinarje, za večjo perutnino po 8 dinarjev. Za deset litrov mleka plača 1 dinar, za kilogram medu 1 dinar in za sto jajc 4 dinarje. Največ je treba plačati za sadje: za 100 kg 25 dinarjev. Zgodi se, da kmet svojih pridelkov sploh ne more pripeljati na prodaj, ker nima denarja za trošarino in uvoznino. Vedeti pa moramo tudi, da kmet ne prinese na trg samo enega piščanca, ampak več blaga in je treba odšteti več desetakov, ki jih nima kje vzeti. Zato ne more kmet več sam prodajati svojih pridelkov naravnost kupcem, ampak jih prodaja prekupčevalcem, ki hodijo po deželi in ki potem odirajo kmeta in mestno prebivalstvo.

Jasno je, da je kmet te dajatve tem bolj občutil, čim bolj so padale cene kmečkim pridelkom. V nekaterih manjših mestih so sicer te dajatve manjše, zato so pa tudi tržne cene toliko nižje. Dne 10. marca 1933 je poročal »Slovenec«, da se pobira tržnina tudi na pridelke, ki jih pripelje kmet v mesto po naročilu in torej ti pridelki niti ne vidijo trga. In Nikolaj Šteblaj pripoveduje 1936. leta v »Slovenski zemlji«. »Ubogi kajžarski otroci berejo po gozdovih teloh in ga nosijo v Ljubljano, da bi zanj ujeli kak dinar... Preden je nabrana polna košara, je treba dosti plaziti po grmovju in pot do Ljubljane je dolga, in ko se sidi čeziti na most, ki vodi v Ljubljano, vemo pred vsakim kmetom, da mora plačati tržnino.«

Janez M.

Kdor je kdajkoli zatajil demokracijo, ne spada v naše vrste!

prebrano

veleposestev, 1112 manjših posestev, 436 mlekarskih podjetij, 802 živinorejskih podjetij ter 311 čebelnjakov. Vse to je bilo prej last ruskih samostanov.

V Angliji zapusti vsako leto povprečno 20.000 kmetov svojo zemljo, ki jih ne more več preživljati. Vsi ti iščejo potem zaslužka v mestih.

Švedska država je med redkimi državami, ki poleg oboroževanja skrbi tudi za blaginjo svojih državljanov. V letošnjem preračunu je namreč namenila za socialno skrbstvo tri in pol milijarde dinarjev, za prosveto dve in en četrt milijarde dinarjev in za armado dve milijardi. V primerjavo navajamo postavke iz našega preračuna, kjer odpade na socialno skrbstvo 245 milijonov, za prosveto 939 milijonov.

Slovensko gospodarstvo in kmetstvo

Vztrajajte v boju za dosego svojih človeških pravic in

vedite, da je vztrajnost in neomahljivost porok slovenskega delavnega ljudstva!

Kitajska vlada bo sedaj oborožila vse ljudstvo. Vsak, ki se prijavi, dobi orožje, in sicer moderno puško in strelivo. S tem ukrepom se obrambna moč Kitajcev zelo poveča, obenem pa je tudi znamenje, da ima zaupanje ljudstva, ker bi mu sicer ne izročila orožja. Razdeljevanje se je že pričelo in je bilo razdeljenih 800.000 pušk.

Dopisujte v list o političnih, gospodarskih in kulturnih razmerah svojega kraja!

Generalu Francu, vrhovnemu poveljniku španskih upornikov in fašistov je voščil Novo leto tudi zastopnik Jugoslavije, I. ...

Ne upogibajte hrbta. Sin najmočnejšega moža v Rusiji, Stalina, je dobil v šoli splošno slabo oceno. Učitelji pravijo, da boljše pač ne zasluži. — Mati predsednika ameriških Združenih držav, Roosevelta, je bila obsojena na en milijon dinarjev kazni, ker je njen avtomobil povozil pešca. — Drugod se take stvari »potlačijo«.

Svetovna vojna, ki je trajala od 1914. do 1918. leta, je veljala približno 340 milijard dolarjev, kar znaša v našem denarju 14.620 milijard dinarjev. Če bi razdelili ta denar med prebivalce Jugoslavije, bi dobil vsak približno en milijon.

Na vsem svetu je po podatkih »Mednarodne zadružne zveze« 731 tisoč zadružnih organizacij s 166 milijoni članov. Od tega števila odpade na Rusijo 97 milijonov, na Evropo 41 milijonov, na Azijo 10 milijonov, na Ameriko 17 milijonov in na Afriko 1 milijon zadružnikov.

Zahtevajte pri urarjih le JUNGHANS ure, ker so prvovrstne!

Ali ste nam že nakazali naročnino? Če še niste, nakažite takoj!

Zdravstvene zadruga

Gospodarski prepad naše vasi, ki je iz dneva v dan vidnejši, ima tudi zelo slabe posledice. Če pogledamo samo preračun vaše občine, vidimo veliko postavk, od katerih ima občina le malo koristi ali pa celo nič. Vzrok je v tem, ker o občinskih izdatkih ne odloča občina sama, ampak največkrat drugi, ki sploh nimajo razumevanja za pravo občinsko politiko in potrebe občanov. Ker pa trenutno tega ne moremo odpraviti, si morajo kmetje pač sami pomagati, dokler si ne približujejo pravice soodločbe v vseh javnih ustanovah.

Posebno v zdravstvenem oziru so naše vasi precej zanemarjene. Marsikje je zdravnik oddaljen po več ur in če računamo k prevoznim stroškom še stroške pregleda, zdravil, moramo priznati, da je v današnjih razmerah zdravniška pomoč za našega kmeta res pravo razkošje, ki si ga ne more privoščiti. Ponekod si pomagajo kmetje iz te zadrege z ustanavljanjem zdravstvenih zadrug. Danes je v naši državi sto šestnajst takih zadrug s šestdeset tisoč člani, v Sloveniji menda nimamo nobene. Ustanavljanje takih zadrug podpirajo v drugih delih države javne ustanove in tudi oblasti. Prva taka zdravstvena zadruga je bila ustanovljena 1926. leta. Ker so imeli ljudje z zadrugarstvom sploh slabe skušnje, so bili tudi do teh novih zadrug nezaupni in so se zadruga le po-

časí razvijale. Za ustanovitev zdravstvenih zadrug je treba najmanj 200 članov, ki plačajo deleže po 50 din, delež se vrača. Za vse družinske članke plačuje potem družinski poglavar mesečno po 10 din članarine. Vsi zadrugniki morajo redno hoditi k zadrugnim sestankom. Kadar kdo zbolí, plača za zdravniški pregled le 10 din, a nezadrugniki po 40 din, zdravila dobe po polovični ceni, a injekcije in zdravila proti kužnim boleznim zastoj. Kjer ima zdravstvena zadruga tudi živinozdravniški oddelek, imajo zadrugniki na razpolago tudi cepivo proti kužnim boleznim in plačujejo za to le majhno odškodnino. Da pa se prebivalstvo vzgoji za pomoč pri različnih boleznih, prireja Osrednji higienski zavod v Belgradu predavanja in tečaje, kjer dobe udeleženci zastoj pouk, hrano in stanovanje.

Te koristne ustanove so razširjene največ po Srbiji in Bosni in vrše pomembno nalogo v zdravstvu naroda. Z ustanavljanjem takih zadrug pa se tudi mladim zdravnikom omogoča izpopolnjevanje in praktična preizkušnja pridobljenega znanja. Po določenih zadrugnih pravilih ima vsak zadrugni zdravnik dva tisoč dinarjev mesečne plače, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo in postrežbo. Nimajo sicer pokojnine in dopustov, zato so pa neodvisni od vseh in služijo s svojo znanostjo ljudstvu, iz katerega so izšli.

D o p i s i

Dopis iz Središča ob Dravi.

Po navodilih banske uprave je središki občinski odbor sklepal o novi preračunski postavki za zaščito proti zračnim napadom. Ta zaščita je sicer nujno potrebna, vendar izdatkov zanjo ne more nositi občina, ki je že zelo občutno obremenjena. Na občinski seji z dne 29. januarja je odbor sprejel z 13 proti dvema glasovoma naslednjo spomenico:

«Občinski odbor v Središču ob Dravi je na seji dne 19. decembra 1937. leta odklonil predlog, po katerem bi morala občina v prihodnji preračun vnesti postavko za nabavo potrebščin za pasivno obrambo proti strupenim plinskim napadom. Ker je zaradi tega sklicana za danes izredna seja, na kateri naj bi občinski odbor ponovno sklepal o tem predmetu, izjavljamo podpisani občinski odborniki, da vztrajamo pri svojem odklonilnem stališču in ne moremo za ta predlog glasovati iz naslednjih razlogov:

1.) Čeravno sta bili k naši občini priključeni vasi Šalovci in Godeninci, se zaradi tega ni zvišala davčna podlaga, po kateri se določajo doklade.

2.) S priključitvijo vasi Šalovci in Godeninci se je povečalo omrežje občinskih cest in potov, katerih vzdrževanje bo občutno obremenilo občinski preračun; prav tako bo treba zvišati postavke za vzdrževanje ubožcev in za socialno skrbstvo sploh.

3.) Občina bo morala računati z dejstvom, da odločilne oblasti nimajo pravega razumevanja za ureditev dravskega toka in regulacijo Drave; zato bo občinski odbor moral določiti večji znesek kot prispevek za

obrežno zavarovanje najbolj ogroženih mest.

4.) Občina bo morala ukreniti vse potrebno za uničevanje sadnih škodljivcev in bo v ta namen prispevala k nakupu potrebnih sredstev, škroplilnic itd.

5.) V preračun bo treba vnesti novo postavko za nagrado blaginiku, ki ga je moral namestiti občinski odbor po nalogu banske uprave.

6.) Občinski šolski prispevek je od lanských 5500 din zvišan na 12.000 din.

7.) Občinski tajnik dobi v novem preračunu drugi povišek plače v znesku 50 din mesečno.

8.) Okrajni cestni odbor je zvišal doklade od 16% na 22%.

9.) Na novo bo uvedeno obdavčenje na zemljarino za kmetijsko zbornico, in sicer za 5%, čeprav se ne ve, čemu se bodo te nove doklade uporabljale.

10.) Zaradi povečanja občine bo treba namestiti še enega dostavljaka.

Vsi našti izdatki so določeni in neizogibni ter bodo naš prihodnji preračun občutno zvišali in davkoplačevalce tako prizadejali, da bi bilo vsako nadaljnje obremenjevanje pogubno in nemogoče. Vedeti moramo pa tudi, da je bila naša občina v preteklem letu prizadeta od težkih vremenskih nezd: Drava je poplavljalja njive in uničila pridelke v vsem svojem dosegu. V vaseh: Obrež, Grabe in trgu Središču je toča potolkla ves pridelek koruze in ajde, dolgotrajno deževje je uničilo ves krompir in ker je tudi ozimna bila v splošnem zelo slaba, morajo celo trdni kmetje že od novega leta kupovati potrebno zrnje in krompir. Dnevne rubežni in vknjižbe davkarje dovolj

jasno kažejo, da je položaj davkoplačevalcev v naši občini obupen.

Kakorkoli pozdravljamo skrb in prizadevanje upravnih oblasti za zavarovanje prebivalstva pred zračnimi napadi, vendar iz naštetih razlogov ne moremo privoliti novega obremenjevanja davkoplačevalcev in ne moremo glasovati za preračunsko postavko za nakup potrebščin za pasivno obrambo pred plinskimi napadi.

Središče ob Dravi, dne 29. januarja 1938.

Dopis iz Stop pri Velikih Laščah.

Ob Novem letu sem šel malo okrog, da bi nabral naročnikov za našo «Slovensko vas». Nekateri bi naročili, a nimajo niti za tobak, ne za sol. Neki delavec pa je dejal, da potrebuje kruha in dela, papirja ne more jesti. Možakar je imel v mnogem prav. Res je, da se z časnikom in naj je še tako dober, ne more odrešiti lakote in revščine. Nisem mu zato več vsiljeval lista.

Pridobivajte

nove naročnike!

Zadnje mesece se nekateri zelo brigajo zame. Pred Božičem so me dvakrat obiskali. Zahtevali so, da plačam sedemdeset dinarjev ali me pa zapro. Kaj sem hotel, plačal sem, da sem se odkrižal nezaželenih gostov. Zdaj bi pa zopet moral plačati, ker sem bil v Turjaku na sejmu, poizvedel malo o cenah in se pogovoril z ljudmi, kako je kaj pri nas in drugod po svetu. Kakor je videti, kmalu še od doma ne bom smel.

Tomšič Janez, kmet.

Dopis iz Jurne vasi pri Stopičah.

Po vsem svetu se dandanes bore potlačeni stanovi za življenjske pravice in obstanek. Bore se proti izkoriščevalcem. Tudi slovenski kmet se ne sme dati izkoriščati, če neče popolnoma prepasti. Tistim, ki omahujejo in ne vedo, kako in kaj, povem zgodbo o meču, peresu in plugu. Med njimi se je nekoč vnel prepir o tem, kdo je gospodar na svetu. Meč je trdil, da je on prvi, kajti pred njim vse trepetalo. Pero je modro dokazovalo, da stori na svetu največ, ker preganja temo nevednosti in širi človekovo obzorje. Nato se je pohlevno oglašil tudi plug in dejal: «Mirno ritem po zemlji, ves svet sem preobrazil, tiha sreča gre z menoj.»

Zdaj pa vas vprašam, sotrpini, komu bi vi prisodili prvenstvo na svetu? Na vsak način plugu; kajti če njega ne bi bilo, bi se tudi meč in pero ne mogla košatiti. Kadar se meč skrha in pero obrabi, ko se postarata, gresta v pokoj in dobita pokojnino. Ko se pa plug obrabi in ne more zaradi starosti več prevračati zemlje, je z njim konec. Nobene pokojnine ne dobi za svoje delo, kar je napravil dobrega, vse sta pobrala meč in pero.

Tako je bilo do danes. Kako bo v prihodnje, to je odvisno od tistega, ki s plugom dela, od slovenskega kmeta. Verujem v to, da pride čas, ko bo plug zase preobračal zemljo in ne zgolj za druge.

Renuša Jožef, kmet.

Kč.:

Razgovor z dopisniki

Naši somišljeniki morajo dokazati, da bi bili sami boljši gospodarji, kajti le tako bo ljudstvo dobilo zaupanje vanje in s tem tudi zaupanje v naše kmečko in delavsko gibanje. V svojih dopisih morajo naši dopisniki nakazovati prava pota dobrega gospodarstva v občini, okraju, banovini in državi. Osnova vsemu temu delu pa bodi poštenost; kajti le če bomo poštene in resnicoljubni, bomo imeli uspehe, sicer je vse naše prizadevanje jalovo.

Nekateri dopisniki se pritožujejo, kako težko se preživljajo in koliko trpe in mislijo, da je s tožbami že vse opravljeno. Nikakor. Ako bi hotel naš list objavljati take dopise, potem bi bil videz, da prosimo pomoči od dobrih ljudi. Mi pa nečemo nobene pomoči, ampak zahtevamo tistih pravic, ki nam gredo kot delovnim ljudem in državljanom. Skušnje nas uče, da se ne smemo zanašati na nikogar, ampak edinole nase. Zato nam je pa treba še precej državljanske vzgoje, samozvesti in poguma. S tarnanjem pa proč. Radi vidimo in zelo poučno je za naše gibanje, kadar nam kak dopisnik pove, kako si je složno ljudstvo pribojevalo v tej ali drugi občini svoje pravice in da našim somišljenikom razloži vse okoliščine, v katerih je bilo ljudstvo.

Dnevno naletimo na stvari, ki se nam ne zde pravilne. Če vzamemo n. pr. samo velike stroške, s katerimi je danes zvezan vsak važnejši dogodek v človeškem življenju. Rojstvo, krst, birma, poroka, bolezen, smrt in še vse tisto, kar je vmes in v čemer se giblje naše življenje. Pomislimo samo na velike stroške, ki zadenejo tistega, ki mora prevzeti posestvo in izplačati ostale brate in sestre, plačati visoke takse itd. O vsem tem se da mnogo napisati, da ljudstvo spozna, kako potrebna mu je poštena in dosledna politika, kako potrebno je, da ima vajeti politike v svojih lastnih rokah in kako je zgrešeno, če misli, da vsakdanje življenje nima s politiko ničesar skupnega. Vsak človek je od rojstva do smrti zvezan s politiko in zato je kmetu tako hudo, ker je politično preveč malomaren in prepušča politiko drugim.

Koliko je še vprašanj, ki naj bi jih naši dopisniki obravnavali. Kakšne so zapreke, ki mu ne dajo, da bi povzdignil svoje gospodarstvo, po kakšnih cenah mora prodajati živino in poljske pridelke, kakšne so bile razmere pred vojno. Vse to in še mnogo drugega se lahko koristno porabi za dopis, ki bo ostalim kmetom v pouk in ki jih bo prisilil, da bodo tudi sami začeli razmišljati o vseh teh stvareh in se ne bodo vdajali samo v božjo voljo. Radi verjamemo, da vsak ne razume vzrokov, ki nam delajo življenje težko, napisati pa je vendarle treba, da zremo drug od drugega za vse težave, ki nas terejo in da skupaj najdemo pota, da jih odpravimo.

Le tako se naučimo samostojnega mišljenja in skupnega dela za zboljšanje življenjskih razmer.